

Міністерство освіти і науки України
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра менеджменту і логістики

КОМПЛЕКСНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА:

Логістичні аспекти діяльності підприємств

Головний керівник – к.е.н., доц. Валерія ДРОЗДОВА

на тему: Роль збутової логістики у функціонуванні підприємства

ШИФР КРБ. МІЛ.1.689-03.25.2

Здобувачка Анастасія ХОДАКОВА
Керівник _____ к.е.н., доц. Валерія ДРОЗДОВА

Кваліфікаційна робота допускається до захисту

Рішення кафедри від 17.05.2023 р., протокол № 15

Завідувачка

кафедри менеджменту і логістики _____ Ірина СЕДІКОВА

(підпис)

Одеса – 2023 р.

АНОТАЦІЯ

Актуальність теми зумовлена необхідністю збільшення ринку збуту для виробників. Військові дії накладають відбиток на роботу виробників хліба та хлібобулочних виробів, деякі з яких не можуть зараз працювати та забезпечувати споживачів. Інші виробники внаслідок зменшення кількості споживачів вимушені шукати нові ринки збуту та канали розповсюдження для забезпечення виробничих потужностей та працівників роботою .

У першому розділі **«Роль збутової логістики у функціонуванні підприємства»** досліджено логістичні процеси підприємств та роль збутової логістики у ланцюгу створення та реалізації продукції.

У другому розділі **«Ринок хлібобулочних виробів: сучасні тенденції»** проведено аналіз ринку хліба та хлібобулочних виробів, встановлені проблеми із законодавчим регулюванням взаємовідносин виробників та ритейлерів, що дуже негативно позначається на виробниках та вартості хліба. Проаналізовано показники фінансово-економічної діяльності ТОВ «Одеській хлібозавод №4». Проведено SWOT-аналіз за результатами якого запропоновано ряд дій щодо розвитку збутової логістики. Досліджено конкурентне середовище, встановлені випадки нечесної конкуренції у тендерній грі.

У третьому розділі **«Рекомендації щодо розвитку збутової логістики ТОВ «Одеській хлібозавод №4»** запропоновано постачання продукції для потреб ВСУ та участь у тендерах міжнародних організації по забезпеченню хлібобулочною продукцією Півдня України. Розраховано економічний ефект запропонованих заходів.

Кваліфікаційна робота бакалавра містить 73 сторінки, 18 таблиць, 14 рисунків. Перелік посилань нараховує 38 найменувань.

Ключові слова: логістичні процеси, ринок хлібобулочних виробів, збутов логістика , тендер.

ANNOTATION

The relevance of the topic is due to the need to increase the sales market for manufacturers. The military actions have an impact on the work of producers of bread and bakery products, some of which cannot now work and provide for consumers. Due to the decrease in the number of consumers, other manufacturers are forced to look for new markets and distribution channels to provide production facilities and employees with work.

In the first chapter "**The role of sales logistics in the functioning of the enterprise**" the logistics processes of enterprises and the role of sales logistics in the chain of creation and sale of products are investigated.

In the second chapter, "**Bakery market: modern trends**", an analysis of the market of bread and bakery products was carried out, problems with the legislative regulation of relations between producers and retailers were identified, which has a very negative effect on producers and the cost of bread. The indicators of the financial and economic activity of LLC "Odeska Hlibzavod No. 4" were analyzed. A SWOT analysis was conducted, based on the results of which a number of actions were proposed for the development of sales logistics. The competitive environment was studied, and cases of unfair competition in the bidding game were identified.

In the third section, "**Recommendations for the development of sales logistics of Odesa Bakery No. 4**" LLC, it is proposed to supply products for the needs of the Armed Forces of Ukraine and participate in tenders of international organizations for the supply of bakery products to the South of Ukraine. The economic effect of the proposed measures is calculated.

The bachelor's qualification work contains 73 pages, 18 tables, 14 drawings. The list of links includes 38 names.

Keywords: logistic processes, bakery products market, logistic problems, tender

ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. РОЛЬ ЗБУТОВОЇ ЛОГІСТИКИ У ФУНКЦІОНУВАННІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Логістичні процеси як невід’ємна складова діяльності підприємств харчової промисловості	10
1.2 Роль збутової (дистрибуційної) логістики у ланцюгу створення та реалізації продукції	20
Висновки до розділу 1	29

РОЗДІЛ 2. РИНОК ХЛІБОБУЛОЧНИХ ВИРОБІВ: СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ

2.1. Тенденції вітчизняного ринку хлібобулочних виробів. Проблеми виробників	30
2.2. Аналіз показників фінансово-економічної діяльності ТОВ «Одеській хлібозавод №4»	35
2.3. Дослідження стану конкурентоспроможності ТОВ «Одеській хлібозавод №4»	40
Висновки до розділу 2	51

РОЗДІЛ 3. РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО РОЗВИТКУ ЗБУТОВОЇ ЛОГІСТИКИ ТОВ «ОДЕСЬКІЙ ХЛІБОЗАВОД №4»

3.1. Важливість збутової логістики на підприємствах хлібопекарської галузі. Можливість збільшення збуту на ТОВ «Одеській хлібозавод №4» ...	52
3.2. Розрахунок економічної ефективності заходів щодо розвитку збутової логістики ТОВ «Одеській хлібозавод №4»	59
Висновки до розділу 3	64

ВИСНОВКИ	65
-----------------------	-----------

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ВСТУП

Проблеми із якими стикаються зараз виробники будь-якої продукції притаманні й виробникам хліба та хлібобулочних виробів.

Військові дії зменшили кількість площі під вирощуванням зерна, непридатні для використання внаслідок окупації або понівечені на звільнених територіях елеватори, заводи з виробництва борошна та хліба все це впливає на кількість та вартість готової продукції.

Збутова діяльність важлива для всіх підприємств. Логістичні процеси що відбуваються для її забезпечення впливають на кінцевий результат та задоволеність споживачів. Військові дії привели до обмеження функціонування деяких виробників хліба, одже інші виробники приймають на себе їх обсяги виробництва та обов'язки по постачанню. Це впливає на логістику процесів, починаючи від замовлення до вивантаження у отримувача.. Подекуди суттєву роль у цьому процесі відіграють міжнародні організації.

Актуальність та недостатня вивченість означених питань зумовили вибір теми дипломної роботи, мету і завдання, сформували її теоретичну і методичну основу.

Мета і завдання дослідження. Метою роботи є дослідження можливостей розвитку збутової логістики підприємства (на прикладі ТОВ «Одеській хлібозавод №4»).

Відповідно до зазначеної мети були поставлені та вирішені наступні **завдання:**

- дослідити логістичні процеси підприємств;
- встановити роль та місце збутової логістики на виробничому підприємстві;
- проаналізувати ринкок хлібобулочних виробів, тенденції та проблеми його функціонування;

- розрахувати показники фінансово-економічної діяльності та дослідити господарську діяльність ТОВ «Одеській хлібозавод №4»

- провести оцінку стану конкурентоспроможності підприємства ТОВ «Одеській хлібозавод №4» та розробити рекомендації згідно проведеного SWOT-аналізу;

- визначити можливості розвитку збутової логістики за рахунок Півдня України

- розрахувати показники економічної ефективності проекту.

Об'єктом дослідження є процеси що відбуваються на етапі збуту продукції ТОВ «Одеській хлібозавод №4».

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та практичних аспектів розвитку збутової логістики ТОВ «Одеській хлібозавод №4».

Методи дослідження. Теоретичною і методичною основою дослідження є системний підхід, економічні закономірності, положення економічної теорії, загальні положення управління ефективністю, наукові праці зарубіжних вчених з питань підвищення конкурентоспроможності та ефективності логістики в діяльності торговельних підприємств.

Для вирішення поставлених задач використано такі методи: методи індукції і дедукції – у теоретичних дослідженнях та логічного підходу; монографічний – при вивченні літературних джерел і дослідження розвитку галузі; графічний метод – з метою кількісного визначення тенденцій розвитку ринку.

Нормативно-правову базу дисертації склали закони України, постанови Верховної Ради України і Кабінету Міністрів України, нормативні документи відомчої підпорядкованості.

Інформаційною базою дослідження є статистичні дані Державної служби статистики України, статистичні та аналітичні дані, опубліковані на вітчизняних сайтах та сайтах інших країн світу, науково-методичні публікації,

матеріали монографій, підручників, статей і тез вітчизняних і зарубіжних учених, дані мережі Інтернет, дані виробників хлібобулочних виробів, матеріали емпіричних досліджень і спостережень автора, власні аналітичні розрахунки.

Практичне значення роботи визначається тим, що запропоноване рішення щодо участі у тендерах на постачання продукції для Півдня України для потреб ЗСУ та за програмою ООН з урахуванням придбання авто та спеціальної тари для перевезення є економічно ефективним. Окрім того, за проектом передбачена можливість забезпечення роботою мешканців Херсона та за необхідності евакуації працівників конкуруючої компанії з м.Миколаїв.

ВИСНОВКИ

За результатами кваліфікаційної роботи бакалавра здійснено дослідження можливостей удосконалення транспортної логістики підприємства на прикладі ТОВ «Одеській хлібозавод №4»

Проведені дослідження дозволили сформулювати ряд висновків теоретичного та науково-прикладного характеру:

1. Досліджено поняття логістичних процесів, встановлено що вони є невід'ємною складовою діяльності підприємств харчової промисловості та реалізується завдяки застосуванню різних ресурсів, таких як: середовище, персонал, інфраструктура, устаткування, тощо. Логістичні процеси, являють собою перелік робіт, які виконуються послідовно, у різних підрозділах служб логістики підприємства, їх відповідальних виконавців, вхідних та вихідних документів тощо. Логістичні процеси мають свого Власника (того хто управляє цим процесом) та Споживача (клієнта), який отримує результати цього логістичного процесу.

2. Розглянуто роль збутової логістики в системі логістичних процесів виробничого підприємства.. Збутова логістика або дистрибуційна логістика осягає весь ланцюг системи реалізації: маркетинг, складування, транспортування, складування. Якщо порівнювати логістику та реалізацію, то логістику характеризують як науку про управління економічними потоковими процесами, то розподіл — характеризують як сукупність розподілу послуг та готової продукції (фізичного розподілу, комерційного та/або каналного). Само поняття збутової логістики можна визначити як певний процес управління збутом готової продукції (комерційним, каналним та фізичним) з метою отримання прибутку комерційними структурами та задоволення попиту споживачів. Роль збутової логістики або дистрибуційної логістики у ланцюгу створення та реалізації продукції дуже значна, вона полягає у забезпеченні ефективної організації розподілу виробленої продукції, що

забезпечує конкурентні переваги над іншими підприємствами, та допомагає підвищенню економічної результативності функціонування підприємства

Продукція чи послуга яка вже готова до споживання має бути своєчасно, та з низькими витратами, без зниження якості, в зазначені терміни доведена через канали реалізації до споживачів, які проявили на неї попит. Поняття розподілу фактично вживається у двох значеннях:

- Узгоджене або регулярне розміщення та поставка товарів.
- Сукупність операцій, які реалізуються з метою поставки товарів у розпорядження споживачів.

3. Проаналізовано тенденції ринку хлібобулочних виробів та встановлено, що 80% виробництва хліба раніше було на великих промислових виробництвах. Серед функціонуючих на теперішній час компаніях є помірна конкуренція в середині регіонів. Бо переважною більшістю на один регіон приходить один, максимум два великих виробника. Виключення м.Київ та Київська область. Але, коли відбуваються тендерні закупівлі для постачання хлібобулочних виробів великим компаніям, то виробники можуть бути конкурентами один одному і в інших, не властивих для них регіонах.

4. Встановлені факти нечесної участі у тендерах, з широким використанням підставних компаній, що значною мірою впливає на ітоги торгів

5. Встановлено, що переважну більшість витрат у собівартості хлібобулочної продукції підприємства несуть на закупівлю сировини та матеріалів (43%), а також на збут (27%).

6. Аналіз сировини та матеріалів дозволив встановити, низку великих проблем, які починаються ще із посівної компанії. Недостатня забезпеченість посівним матеріалом, паливом, добривами, тощо. Далі – майже вдвічі зменшено кількість посівних площ, бо частина найбільш придатних земель або під окупацією або звільнена, але її неможливо використовувати.

Окрім того, понівечені як хлібозаводи так заводи із виробництва борошна та елеватори із зберігання зерна.

7. Ціна на хліб продовжує зростати та з початку року вже збільшилася на 3,3%, чому у тому числі сприяє політика ритейлерів по відношенню до виробників, адже вони амовляють скільки хочуть, а потім повертають непродану продукцію, що сягає майже 8%. Відповідно, якщо було вироблено 764 тис.т. хліба та хлібобулочних виробів, то 8% потенційного повернення складають 61,12т на рік

8. Розраховано показники фінансово-економічної діяльності ТОВ «Одеській хлібозавод №4», встановлено, що підприємство стабільно розвивається та ефективно використовує основні фонди

9. Аналіз господарської діяльності дозволив встановити, що виробнича потужність дозволяє виробляти до 200-220 тонн на добу, але зараз випускають близько 100 тонн. Згідно із проведним АВС-аналізом, встановлено що 68,38 % продажів складе Хліб вищого гатунку, ще 18,51% - хліб житній, та обидва вони входять до категорії А.

10. На підставі поведеного SWOT-аналізу та аналізу господарської діяльності підприємства встановлено що є сильні та слабкі сторони, відповідно можливості та загрози. Запропоновано ряд рекомендацій серед яких – розвивати участь у тендерах та співробітництво із міжнародними організаціями, зокрема постачати хліб для потреб ЗСУ та по програмі WFP (World Food Programme) від ООН для Миколаївського та Херсонського регіонів.

11. Аналіз конкурентоспроможності дозволив зробити висновок, що ТОВ «Одеській хлібозавод №4» для роботи на Півдні України є найбільш оптимальним постачальником з урахуванням прийнятної віддаленості від місць постачання, безпечності, вартості логістики. В рамках співробітництва із ЗСУ та WFP прогнозується збільшення подажу на 20т. в місяць, для цього

треба придбати авто та тару для транспортування до Миколаївської та Херсонської області. Очікуваний обсяг інвестицій складе 670 тис.грн.

12. Аналіз інвестиційної привабливості проекту дозволив встановити, що сумарний приведений чистий грошовий потік за 5 років реалізації проекту складає 22035,07 тис.грн., відповідно NPV проекту – 21365,07 тис.грн., Ток дорівнює 0,109 роки, а Індекс доходності – 32,89

Отримані дані демонструють економічну ефективність запропонованих заходів. Окрім того, проект має соціальне значення: 1) забезпечення хлібобулочними виробами прифронтових областей; 2) на посади водіїв можна наймати мешканців Херсонської області, де зараз є складності із наймом на роботу; 3) збільшення виробництва на 20% потребує більшої кількості виробничого персоналу, який можливо найняти із складу переселенців м.Миколаїв, що працювали на місцевому хлібозаводі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Пономаренко В. С., Таньков К. М., Лепейко Т. І. Логістичний менеджмент. Підручник. За ред. д-ра екон. наук, проф. В. С. Пономаренка - Х.: ВД «ІНЖЕК», 2010. - 440 с. URL: https://pidru4niki.com/71687/logistika/logistichniy_menedzhment
2. Вікіпедія. Вільна енциклопедія URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9B%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0>
3. Кислий В.М., Біловодська О.А., Олефіренко О.М., Соляник О.М. Логістика: Теорія та практика: Навч. посіб. – К: Центр учбової літератури, 2010. – 360 с.
4. Попова Ю.М., Панюкова Ю.А., Логістична діяльність підприємства харчової промисловості та її оптимізація. Журнал. Фінанси, учет, банки. №1 (20), 2024, 223-231с. URL:<file:///Users/citrus/Downloads/1025-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-2070-1-10-20160125.pdf>
5. Шубіна О.О., Інфраструктура товарного ринку. К. Знання, 2009. -379 с. URL: https://pidru4niki.com/12631113/marketing/zbutova_logistika_vibir_kanaliv_rozpodilu
6. Гурч Л. М. Логістика : Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. — К. : ДП «Видавничий дім «Персонал», 2008. — 560 с.
7. Громовик Б. П., Гасюк Г. Д., Левицькі О. Р. Фармацевтичний маркетинг: теоретичні та прикладні засади. — Вінниця: Нова книга, 2004. — 464 с.
8. Шалева О. І. Логістика. Конспект лекцій. Львів. Видавництво Львівської комерційної академії, 2015. -112 с.

9. Алькема В.Г. Сумець О.М. Логістика: теорія та практика. Навч. посібник. К. Вид-во “Професіонал”, 2007 – 216 с.
10. Мочерний С.В., Економічна енциклопедія. Т. 2. К. Академія, 2001. – 848 с.
11. Фролова Л. В. Логістичне управління підприємством: теоретико-методологічні аспекти. Монографія. Донецьк. ДонДУЕТ, 2004. – 262 с.
12. Балабанова Л. В., Германчук Л.В. Комерційна діяльність: маркетинг і логістика. Навч. посіб. К. Професіонал. 2004. – 288 с.
13. Кальченко А. Г. Логістика. Підручник. К. КНЕУ, 2006. – 284 с.
14. Пономарьова Ю. В. Логістика. К. Центр навчальної літератури, 2003. – 192 с.
15. Банько В. Г. Логістика : навч. посіб. К. КНТ, 2007. – 332 с.
16. «Київхліб»: брудна гра на закупівлях хлібу. 26.09.2018. Сайт Трипільський край. URL: <https://dozorro.org/blog/zolotij-baton-kiyivhliba-yak-atsajderi-dopomagayut-lideram-torgi-vigravati>.
17. Аналітика: що входить в ціну хліба. URL: <https://latifundist.com/analytics/9-chto-vhodit-v-tsenuhleba> (дата звернення 15.04.2023 р.).
18. Мороз О. В., Музика О.В. Системні фактори ефективності логістичної концепції постачання на підприємствах. Монографія. Вінниця. УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2007. – с. 165
19. Дорош В. О., Формування логістичної стратегії підприємства, 2021: II Міжнародна науково-практична конференція «Бізнес, інновації, менеджмент: проблеми та перспективи», с. 252-253 URL: <http://confmanagement.kpi.ua/proc/article/view/231021> (дата звернення 08.05.2023)
20. Крикавський Є.В. Логістика. Для економістів: Підручник. –

Львів: Вид-во НУ «Львівська політехніка», 2004. – 448 с.

21. Герасименко С. Названо Топ-10 виробників борошна 25.01.2023
Сайт Latifundist. URL: <https://latifundist.com/novosti/60745-nazvano-top-10-virobnikiv-boroshna> (дата звернення 10.05.2023)

22. Показники місткості ринку хлібобулочних виробів за 2016 - 2019рр., з урахуванням тінні в натуральному і грошовому вираженні, тис. тон і млрд грн URL:<https://pro-consulting.ua/ua/issledovanie-rynka/analiz-rynka-hlebobulochnyh-izdelij-2020> (дата звернення 12.05.2023)

23. Михайленко В. В Україні стрімко дорожчає борошно. Більшість борошномельних компаній в Україні продовжують працювати . 14.03.2022.
Сайт LandLord. URL: <https://landlord.ua/news/boroshno/> (дата звернення 12.05.2023)

24. Лиса А. В Україні вартість борошна продовжить зростати. 29.03.2022. Сайт LandLord. URL: <https://landlord.ua/news/v-ukraini-vartist-boroshna-prodovzhyt-zrostaty/> (дата звернення 10.05.2023)

25. В Україні дещо знизилась ціни на пшеничне борошно 06.03.2023. Сайт Agravery. URL: <https://agravery.com/uk/posts/show/v-ukraini-deso-znizilis-cini-na-psenicne-borosno> (дата звернення 10.05.2023)

26. Лебідь Л. Споживання хлібобулочних виробів знижується: українці все більше купують заморожений хліб . 02.11.2022. Сайт AgroPortal. URL: <https://agroportal.ua/publishing/lichnyi-vzglyad/spozhivannya-hlibobulochnih-virobiv-znizhuyetsya-ukrajinci-vse-bilshe-kuuyut-zamorozheniy-hlib> (дата звернення 11.05.2023)

27. Лиса А. На українському ринку утилізується кожна 12-та буханка хліба – президент ВАП. 30.10.2022. Сайт Landlord. URL: <https://landlord.ua/news/na-ukrainskomu-rynku-utylyzuietsia-kozhna-12-ta-bukhanka-khliba-prezydent-var/> (дата звернення 06.05.2023)

28. Пепеля В. Українські пекарі потребують законодавчого

врегулювання конфлікту інтересів з ритейлерами. 28.02.2023. Сайт Landlord. URL: <https://landlord.ua/news/ukrainski-pekari-potrebuieut-zakonodavchoho-vrehuliuvannia-konfliktu-interesiv-z-ryteileramy/> (дата звернення 08.05.2023)

29. Пепеля В. Ціни на хліб в Україні продовжать зростати – експерти. 19.05.2023. Сайт Landlord. URL: <https://landlord.ua/news/tsiny-na-khlib-v-ukraini-prodovzhat-zrostaty-eksperty/> (дата звернення 20.05.2023)

30. 9-й випуск інфографічного довідника 2021-2022 «Агробізнес України під час війни». Сайт Агроббізнес України. URL: <https://agribusinessinukraine.com/> (дата звернення 29.05.2023)

31. Герасименко С. Названо ТОП-10 виробників борошна. 25.01.2023. Сайт Latifundist.com. URL: <https://latifundist.com/novosti/60745-nazvano-top-10-virobnikiv-boroshna> (дата звернення 10.05.2023)

32. Методичні вказівки до виконання кваліфікаційної роботи бакалаврів, галузі знань 07 «Управління та адміністрування», спеціальності 073 «Менеджмент» всіх форм навчання / Укл. І. О. Седікова, І. І. Савенко, В. А. Бондар. Одеса, ОНТУ, 2022. 81 с.

33. Хлібозавод в Миколаєві опинився на межі закриття? На підприємстві заявляють, що тендер по програмі ООН виграв «Київхліб». 18.09.2022. Сайт Inshe.TV. URL: <https://inshe.tv/mykolayv/2022-09-18/707334/>

34. Христофоров В. Миколаївський хлібозавод зареєстрували у продовольчій програмі ООН. 05.10.2022. Сайт Промисловий портал. URL: <https://uprom.info/news/other/eat/mykolayivskyj-hlibzavod-zareyestruvaly-u-prodovolchij-programi-oon/> (дата звернення 12.05.2023)

35. Саєнко В. Росіяни влучили дронами у хлібозавод і дитячий садок у Миколаєві, поранено 3 людей (фото). 13.05.2023. Сайт UNIAN. URL: <https://www.unian.ua/war/rosiyani-vluchili-dronami-u-hlibzavod-i->

dityachiy-sadok-u-mikolayevi-poraneno-3-lyudey-foto-12254718.html (дата звернення 16.05.2023)

36. Сайт Auto.ria. URL:
https://auto.ria.com/uk/auto_man_18_224_34145659.html (дата звернення 30.05.2023)

37. Сайт Skladsystems. URL:
<https://www.skladsystems.com/uk/product-category/plastykova-tara-dlya-skladu/harchova-plastikova-tara/page/3/> (дата звернення 25.05.2023)

38. Офіційний сайт МінФін України. URL:
<https://index.minfin.com.ua/ua/markets/fuel/reg/odesskaya/> (дата звернення 30.05.2023)